

Geschiedenis Dwelf (-sloot -landen)

NATUURBEHOUD EN NATUURONTWIKKELING

**Samen
Duurzaam
Nieuwegein**

**Wijk Zuilenstein,
Huis de Geer en Blokhoeve**

Presentatie: Henk van der Honing 18 feb 2025

Van natuurbehoud naar 'Dwelfsloot(landen)' "Zegt het voort"

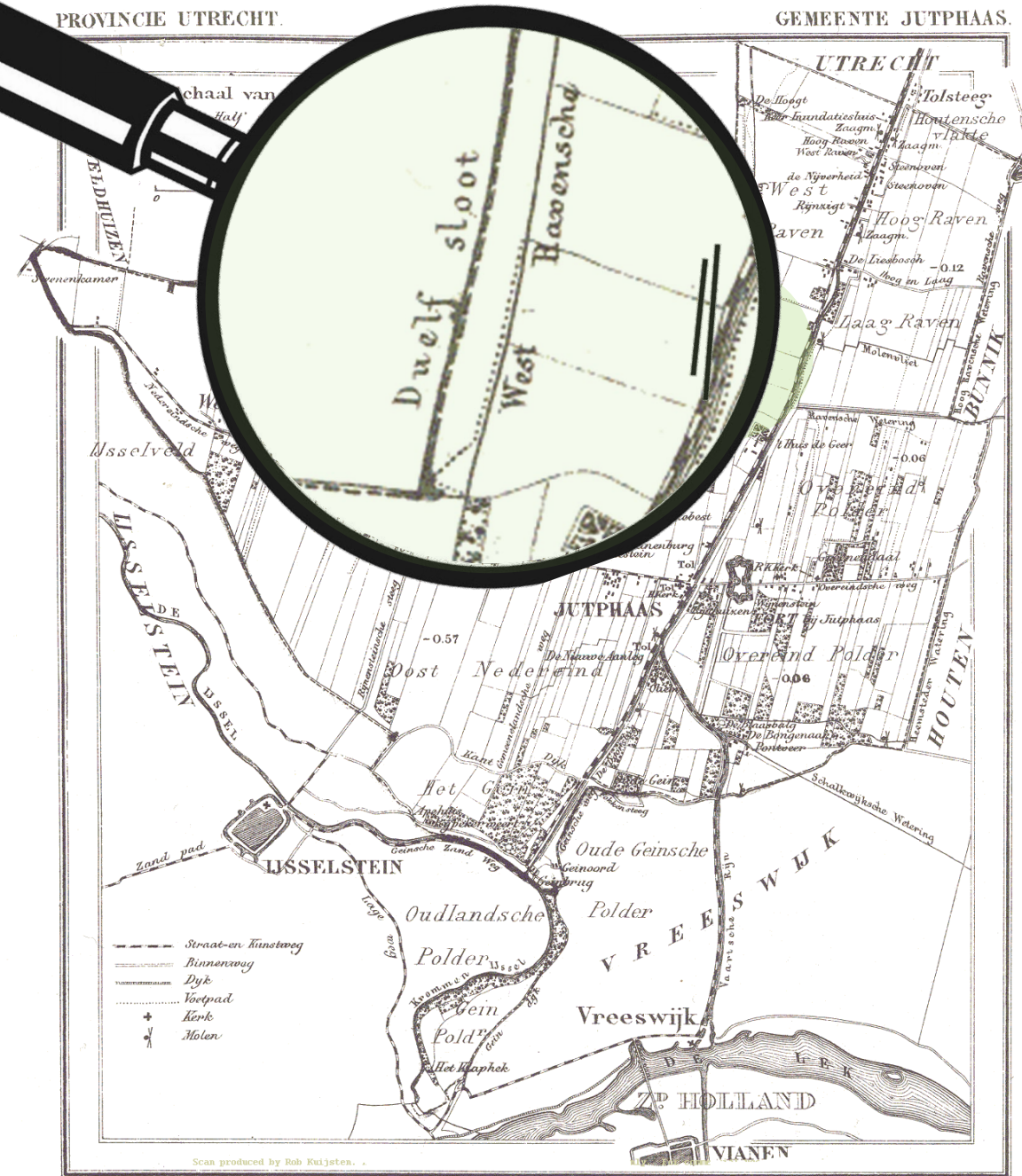
Foto uit 2023

Korte historie. Van oernatuur tot natuurbehoud

PROVINCIE UTRECHT.

GEMEENTE JUTPHAAS.

1867

Uitgave van Hugo Surinjar te Leeuwarden.

Dwelfsloot(landen) 1960

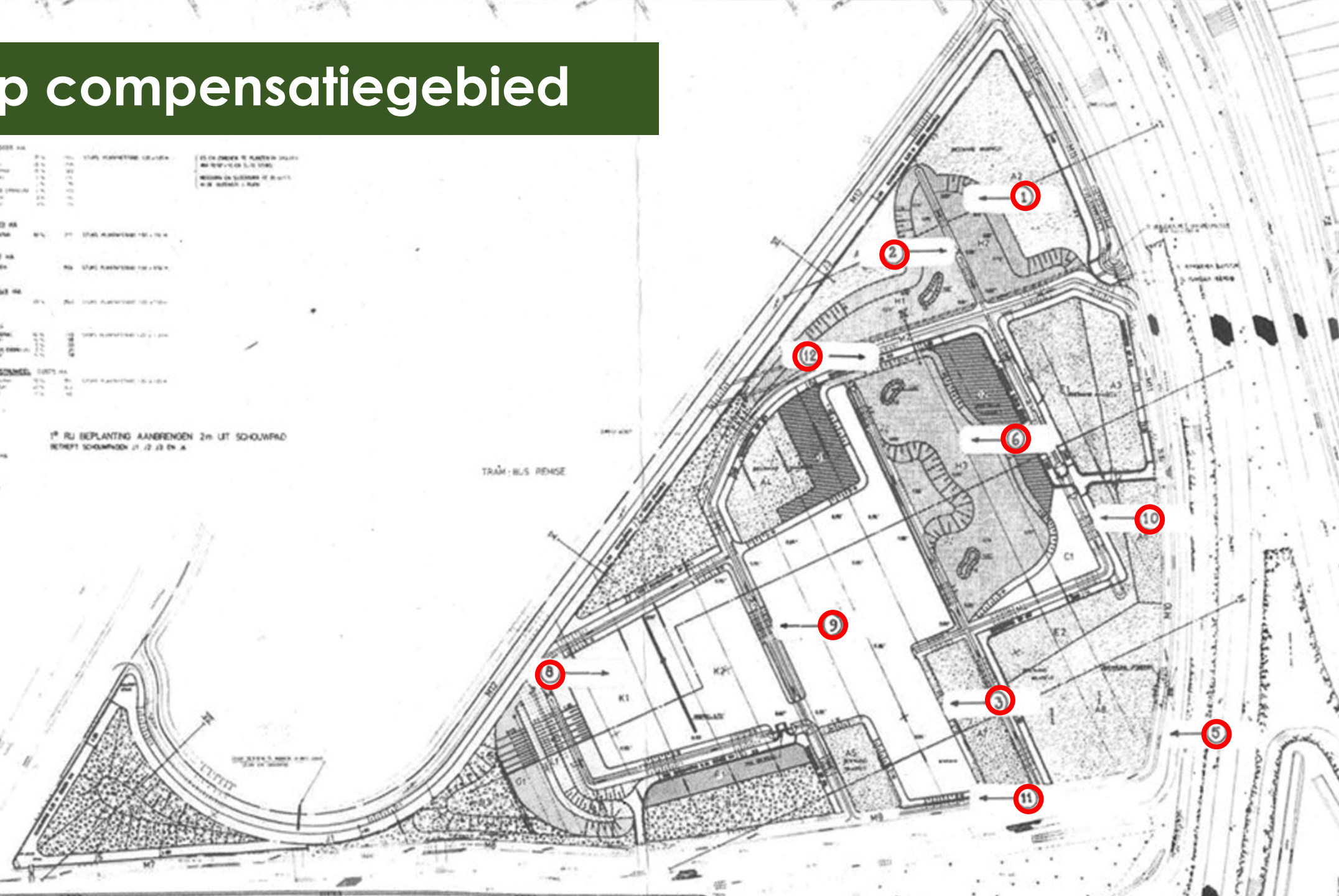

Ontwerp compensatiegebied

B		WATERKANAAL 0,50x1,00 HA Bijvoorbeeld: 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,50	1,00	10
C		GRAS 0,20x0,20 HA WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,20	0,20	10
D		WATERKANAAL 0,75x1,00 HA WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00	0,75	1,00	10
E		WATERKANAAL 0,75x1,00 HA WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00	0,75	1,00	10
F		WATERKANAAL 0,75x1,00 HA WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00	0,75	1,00	10
G		WATERKANAAL 0,75x1,00 HA WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00 WATERKANAAL 0,75x1,00	0,75	1,00	10
H		GRAS WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00			10
I		SCHRIJF 0,20x0,20 HA WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,20	0,20	10
J		GRAS 0,20x0,20 HA WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,20	0,20	10
K		GRAS 0,20x0,20 HA WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,20	0,20	10
L		GRAS 0,20x0,20 HA WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00	0,20	0,20	10
M		WATERKANAAL WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00			10
N		WATERKANAAL WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00 WATERKANAAL 0,50x1,00			10

1° RI BEPLANTING AANRENDEND 2m UIT SCHOUWPAD
BETREFT SCHOUWPADEN 1, 2, 3 EN 4.

TRAM - BUS RENDE

Nieuwegein in aanbouw

Hoe werd het natuurgebied in 1981 aangelegd?

12 milieutypen

In hoofdlijnen:

45% hooiland en moeras

35% nat en vochtig bos

20% struweel en hakhout

Milieutype	opp in m ²
Nat hooiland	6500
Vochtig hooiland	4250
Dijkhooiland	600
Moeras	6800
Sloten	1600
Meidoornstruweel	1200
Struweel	2850
Essenhakhout	2650
Elzenhakhout	600
Wilgengriend	1800
Eiken-essenbos	6600
Elzen-essenbos	10800

TOTAAL	42250

WEIDEGEBIED OMGEVORMD IN GRIENDEN, MOERAS EN HOOILAND

Provincie creëert in Galecop stukje natuur

(door Antoon Oosting)

NIEUWEGEIN — Voor de nietsvermoedende voorbijganger ziet het er op het eerste gezicht wat onogelijk uit: een braakliggend terrein, gedeeltelijk onder water gelopen, een bult zwarte aarde en vooral veel onkruid. Het gaat hier om het zogenaamde „Natuurbouw-project” van de provincie Utrecht in de Nieuwegeinse polder Galecop achter de bus-en tramremise van Westnederland.

Dit project is bedoeld om het tracé van de raillijn Utrecht-Nieuwegein-IJsselstein landschappelijk in te passen. In het verleden gebeurde zolets veelal met wat struiken en boompjes. Maar op een aantal plaatsen worden de platgetreden paden van de traditionele park- en plantsoenenaanleg verlaten om eens iets anders te proberen.

Dat gebeurt dan onder andere in het natuurbouw-project in het noordelijkste gedeelte van Galecop waarbij een tussen raillijn, S-15 en rijkswegen overgeschoten hoek weidgrond wordt omgevormd tot een toekomstig stukje natuurgebied. Hier moet de oorspronkelijke Nederlandse flora die elders is verdwe-

nen en door het gebruik van kunstmest, weer tot leven komen.

„Door de aanleg van al die auto-wegen en de raillijn is er nogal wat van het landschap en het milieu verloren gegaan. Met dit natuurbouw-project proberen we iets terug te doen als een vorm van compensatie voor wat er verloren is gegaan”, vertelt provincieambtenaar Van Arkel, die medewerker is van de afdeling natuurtechniek en ecologie.

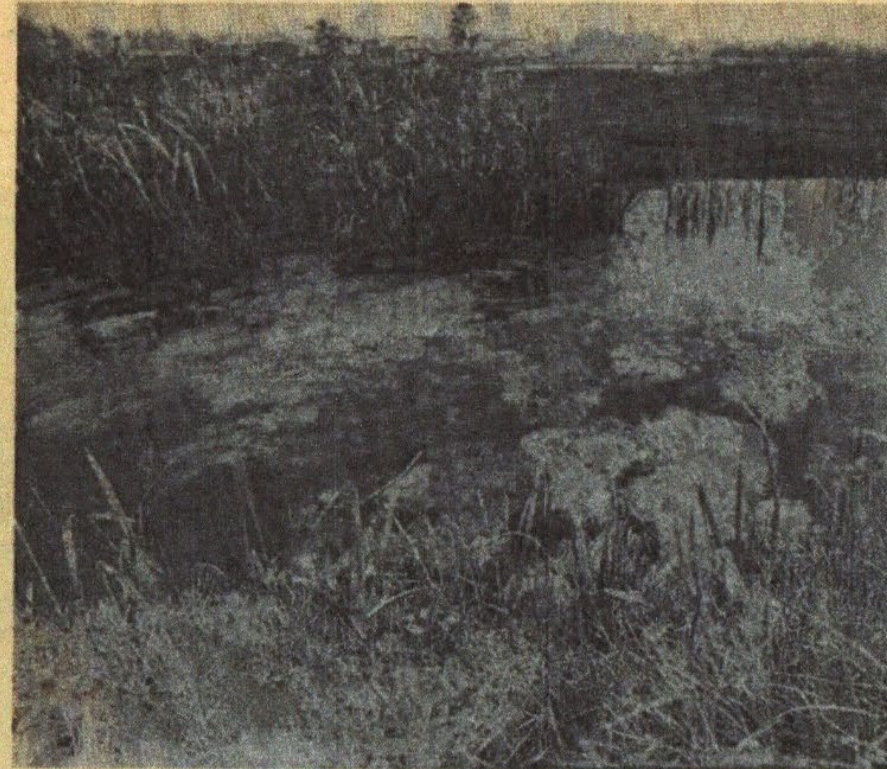
Deze afdeling heeft voor het gebied een plan gemaakt en begin van dit jaar is met de uitvoering daarvan begonnen. Het belangrijkste daarbij was het grondwerk waarbij de hunusrijke bovenlaag van het weiland is verwijderd. Daarna zijn in het gebied slootjes en hoogte-

verschillen aangebracht. Die hoogteverschillen zijn een voorwaarde voor de ontwikkeling van een zo groot mogelijk verscheidenheid aan milieutypen.

MOERAS

Zo is er een terrein ontstaan dat in het midden gedeeltelijk onder water ligt en geleidelijk oploopt tot een droger gebied met een zandrug. Na verloop van tijd moet zo moerasland, hooiland, grienden met wilgen, elzen- en essenhakhout en een droger gebied met eiken en essenbos ontstaan.

De gevarieerdheid in milieutypen moet dan ook later in het wildbestand te merken zijn. Nu al wordt het terrein bezocht door veel meeuwen, duiven, zwanen, plevieren en Kievitten. Maar als straks de beoog-

DE VARIATIE in het gebied met sloten, struikgewas, bomen, moeras- en hooiland.

nisten op grondverzetmachines kunnen wel rechte sloten en keurige geëgaliseerde terreinen maken, maar dat was nu net niet de bedoeling. „Het is niet de bedoeling dat het zeer waardevol en hebben we het hier ook aangeplant”, vertelt Van Arkel. „Het is niet de bedoeling dat het wordt oorspronkelijk gecreëerd”

1984

Van grote waarde voor onderzoek en educatie en een voorbeeld voor de ontwikkeling van bloeiende bermen en dijken.

Evaluatie in 2003

Ruimte voor natuur

In het hart van de samenleving

Wim Schippers
Nomi Havelaar
Eric Dawson

Expertisecentrum LNV, december 2003

16 Remiseterrein Nieuwegein

Twintig jaar oud!

RIVERENCEBIED

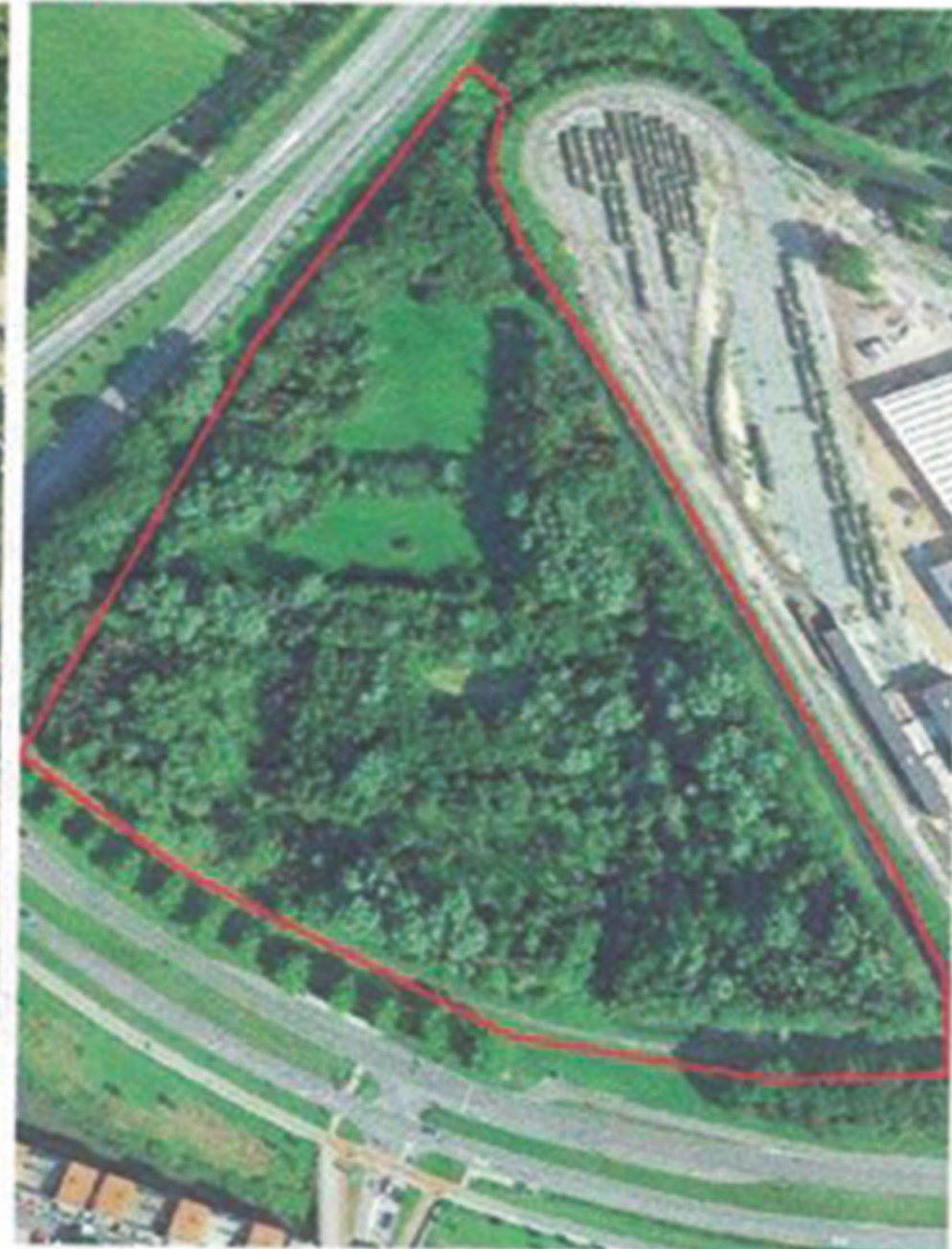
Op de plaats waar het drukke verkeershart van Nederland klopt, ligt inmiddels al zo'n twintig jaar het remiseterrein Nieuwegein. *"De tijd ver vooruit en een voorbeeld van wat we vandaag de dag met een chique woord compensatie noemen."* Vlak naast de bergplaats voor sneltrams liggen namelijk fraaie, bloemrijke hooilanden en soortenrijke sloten, omzoomd door essenrijke lommer. Ze vormen een oase temidden van snelwegen en bedrijventerreinen aan de rand van de stad Utrecht. *"Zowel mensen als grond wisselen hier in hoog tempo van functie. Daarom vraagt duurzame ontwikkeling in dit deel van Nederland*

extra inspanningen en continuïteit in aandacht en afstemming." Berry van Arkel, beleidsmedewerker van de Provincie Utrecht, weet na jarenlange ervaring met allerlei natuurontwikkelingsprojecten waarover hij praat. *"In de jaren tachtig was dit terrein onder meer een inspirerend voorbeeld voor landinrichtingsprojecten, waar de toepassing van natuurtechniek sterk in de belangstelling kwam. De medewerkers van de toenmalige Landinrichtingsdienst keken vanuit hun kantoreneiland Westraven dagelijks uit op het terrein."* Talloze cursisten en bestuurders werden er rondgeleid. *"Ik ben blij dat we het*

Figuur 1. Luchtfoto (2005)

Figuur 2. Luchtfoto (2019)

Dwelfsloot(landen)

2003 – 2022 Provincie Utrecht

Gemeente Nieuwegein

Nieuwegein

Omgevingsprogramma 2023-2033

Natuur in de stad

Ook Dwelfsloot groene 'hotspot' in Nieuwegeinse Natuurnetwerk

6 groene 'hotspots' in Nieuwegein:

- 1) Hoge landen – Park Oudegein (ca 150 ha)
- 2) Kanaalzone Plettenburg - De Wiers (ca 80 ha)
- 3) Rijnhuizen - Noorderveld (ca 65 ha)
- 4) Westelijke groenzone Batau - Galecop (ca 80 ha)
- 5) Tramremiseterrein - groenstroken Huis de Geer (ca 50 ha)
- 6) Galecopperzoom (ca 50 ha)

Excursies en inventarisaties

Natuurherstel en natuurbeheer

Samen sterk!

NEDERLAND
A ROCHA
hart voor de schepping

ivn natuur
educatie
Nieuwegein

Zin om een handje te helpen?
We hebben regelmatig
werkdagen. Welkom!

De toekomst van Dwelfsloot (landen)

Reflectie, ideeën en uitdagingen

Reflectie en enige ideeën voor dit gebied:

- Ecologisch en historisch een zeer waardevol gebied!
- Rustgevende ruimte in een drukke omgeving

Uitdagingen:

- Provincie neemt weer het voortouw, nu met natuurherstel-ervaringen
- Geen tracés van nieuwe trambanen in de buurt van het terrein
- Bij woningbouw in de A12-zone het natuurgebied zien en ontwikkelen als centraal rustpunt enz...
- Overheden regelen gezamenlijk de benodigde financiering